

"ה- האורגניות הנשימתית לא מטופלת כראוי, אמנם אין ספק שהיא נכנסת לפעולה דרך העוית" – לאקאן (1)
"גופתך והאוויר שמסביבו. כף הרגל נוגעת ברצפה בזמן ששאר הגוף במגע עם האוויר. בנקודה הזאת מתחילה ההיסטוריה, בגופתך, ובו, הכל יסתיים"
פאול אוסטר, "יומן החורף".

סובייקט ו-parlêtre

הסובייקט במונחים בפסיכואנליזה רק עולה לדעת ביחס לסדר של המסמן, עד כדי כך שאם אפשר היה לעצב את יסוד כינון הסובייקט – מהיוולדותו - עם פעולות טרוף ניכור והפרדה, הדבר היה מותנה במסמנים שבשדה של האחר הגדול.
האובייקט (א), גורם מפריד מהסובייקט מול האחר הגדול, לא מאפשר אלא להוות, לפחות מבחינה לוגית, את האחר הגדול כאל המקום של המסמן.
ולכן, האובייקט (א) לא יכול אלא לשאת את עמדה המראה מראית העין, תוצאה של שרשרת המסמנים היות והיא יוצרת את האובייקט של הסיפוק העצמי, כל עוד שהסובייקט הינו האפקט-אמת של אותה שרשרת.
סובייקט חולף, בלתי יציב, נתון לשינויים, שסוע בגלל הערך היחסי של המסמנים המעצבים אותו פעם אחר פעם – בסופו של דבר סובייקט מחוק - , שבקושי מקבל יציבות בעזרת הפנטזמה שממסגר את "קיומו הלא מובן והטפשי" (2).
אין בנ"ל ערך כלשהו עבור ה-parlêtre , מושג שבהוראה האחרונה של לאקאן מלווה לדיוק של תקנון האיוויר והעיבוד המושגי של הסנטום
בנוגע ל-parlêtre, הפרספקטיבה של לה – לשון – כל זמן שהוא אינו מבנה, הוא פותח את האפשרות לחקור את הפעולה בה הוא מיוסד וכמו כן את מצבו כאובייקט כקשור אליו, שנוגע לו.
נסה להדגיש איך ה-parlêtre אינו קיים בלי הגוף שנובע מאותה הפעולה בה הוא מעוצב ככזה.

האוויר "הוא לא חנים"

ברפואה, הגוף מדבר לא רק דרך הסימנים שאפשר להשיג שמישים מהאורגניזם, אלא גם בבדיקה סמיוולוגית שכוללת מכשיר כלי חשוב ביותר: החקירה.
פעילויות חבריות אחרות (אומנותיות, של ניחוש, אידאולוגיות, פסיכותרפיסטיות) בונות, כל אחד בדרך שלה, קודים שמאפשרים להבין מה שהגוף אומר.
בפסיכואנליזה הגוף אינו גוף מדבר, אמנם מי שמדבר בפסיכואנליזה לא עושה זאת אלא דרך הגוף.
וזאת הנקודה בה, דווקא בחיבור עם הדיבור, כדאי לקחת בחשבון את האוויר כאובייקט של דחף, בתנאי שלא נמנעים מלהודות בכך שהדחפי שבאוויר כאובייקט הוא משני – כפי שנראה בשלב מאוחר יותר – ביחס לעמדתו כאובייקט של הלא מודע הממשי.
בהחלט, לא האיוויר של הבלה-בלה וגם לא הסיפוק משימוש ה-לה-לשון, ולא התוצאות הרגשיות של העמדה האפונית של מבנה הקול או ההדים שאפשר לזהות בגוף כתוצאה מהדהוד המילה, אפשר לדמיון אותם מבלי לקחת בחשבון שה-parlêtre כברשילם את המחיר של המועקה.
כאשר הכוונה היא להוריד את הערך של ביטוי כלשהו, משתמשים במשפט העממי הבא: "פלוגי מדבר כי האוויר הוא חנים". אבל המשפט לא נכון כאשר אנחנו מבינים שבפסיכואנליזה האוויר הוא אובייקט קרוב מאד למועקה. אם לאקאן מתייחס אליה כאל אפקט שאינו מרמה, זה בגלל ש- מלני קליין כבר בזמנה נתנה תוקף לפסיכואנליזה באופייה המייסד.

במובן זה האוויר לא שייך לסדרת האובייקטים (א) הלקאניאנים, אין לפרש זאת כי אינו משתתף כאל מבנה אובייקטואלי וככזה אפשר לממקם אותו בדרגת אפס באותה סדרה. אובייקט מחוץ לסדרה, האוויר טופל על ידי לאקאן בצורה גלויה בסמינר על המועקה. פרקטיקה שמשמשים בה בתדירות רבה ומוכרת בשם "משחק החנק" נחשבה כמגיפה ע"י המרכז לפיקוח מחלות בארה"ב וגם ע"י הארגון הפדיאטרי הארגנטינאי. בסלטה פרובינציה בצפון ארגנטינה, מתו ב-2010 מספר לא מבוטל של צעירים הקשורים למשחק החנק. כוונת המשחק היא לגרום להיפו-כסי החוסר חמצן מוחית שמאפשרת להתנסות בחוויה של אקסטזה. המשחק מאד טיפוסית למאה ה-XXI: בעבודת מחקר שנעשתה בקנדה ב-2007 נמצאו וידאוס שכוללים 279240 ביקורים בהם יש הוכחות שב-55% של המקרים היו אפיזודות של פרפור. האינדיקציות של לאקאן בנוגע ל- ארוגניות הנשימתית מאפשרות למקד את היסוד ה- הדחפי של הפרקטיקות הנ"ל ולהתקדם בהבנת האוויר כאובייקט בקליניקה. לא מתביעה, ולא מהאיווי, אלה של המועקה זה מפתיע שכל הסימנים שנותן לאקאן ב-" " בסמינר על המועקה על מנת להתחשב באוויר כאובייקט, לא מסתיימים בכנסתו בתוך הסדרה שהוא בעצמו מרחיב כאשר הוא מוסיף את הקול והמבט. בשיעור האחרון של הסמינר, במסגרת המשנתנים שבהם לאקאן עושה שימוש באותו זמן, האוויר נמנה בין היסודות, דרגה אפס בסדרה שמביאה טופולוגיה של גבולות בגוף. לאקאן מדגיש את הערך שבטקסט מאת אוטו רנק "טראומה של הלידה" שמטפל ביסוד הפיסיולוגי של היגון.

עבור לאקאן ה-"רוח" היא היסוד הקיומי והרגש שחווים כתוצאה ממנה, אשר מגדיר קודם כל התקנון של האובייקט. הגבול האובייקטיבי שקיים בין החזקת החיים דרך החמצון שנובע מהאם לבין תחילת הרפלקס הנשימתי מתגשם במחיר של מועקה והופך את האוויר לאובייקט שמתקין טופולוגיה תוך גבולות חיוניים. האוויר בתפקידו כנוכחות של החסר, או כחוויה קינסטטית, הוא התגלמות הקלינית של מצבו כאובייקט.

לאקאן מותח ביקורת על יונס –דף עמ' 322 ב-"סמינר המועקה" – בגלל שהוא מאזן את ערכו של משקל הנשימה כאשר טוען שהיא "טבעית".

אבל – מדוע לאקאן לא מכניס את האוויר בתוך הסדרה של האובייקטים (א)? ההיפותזה היא שהאוריינטציה של לאקאן מושתתת על לבסס את התקנון מעמד של האובייקט בלוגיקה של האיווי ושל התביעה, ובמובן הזה האופי החיוני, הטרומ מבני, של האוויר ממקם אותו מחוץ לכל סדרה.

החל מהרהור של מילר בנוגע להוראה הכי האחרונה של לאקאן, ניתן תוקף לשימוש האובייקטלי של האוויר בקליניקה.

הפסקה עוויתית של הזרימה הנשימתית

כך נפתחת הדרך להתייחס אל האוויר כאובייקט ששייך לבלתי מודע ללא מודע הלא טרנספרנציאלי. המעמד של התקף המועקה של והמועקה הממשית י שייכים לו בעצם מהותו. אם עבור לאקאן הרגש לא מרמה זה בגלל שכבר בזמנה של מליני קליין הפסיכואנליזה נתנה תוקף לאופייה המייסד

זה בעיבור עם הדיבור שכדאי להתייחס לאוויר כאובייקט של של דחף, בתנאי שלא נמנעים מלהכיר בכך שהדחפי של האוויר כאובייקט הוא דבר משני לגבי התקנון המעמד שלו כאובייקט של הלא מודע הממשי. במקביל לתפקיד האוויר כאובייקט של היגון של מועקה יש לשקול את המעמד המטפסיכולוגי שלו כאובייקט גרעין ממשי של ה-"אני" – גופתי גופני – וכלכלי כאובייקט של הדחף המתייחס לכסף ליבידינאלי ספציפי, על מנת להצדיק שבמידה וה-*parlêtre* לא תדבר ללא הגוף, הוא ישלם את המחיר שנובע מלייצר את האוויר כאובייקט של המועקה.

בטקסט של מילר "הפרטים הנפלאים" הוא עומד מול השאילה הוא שואל את עצמו מעוניין איך ההתענגות מתעניינת בסרוס, איך הסירוס מגיע להתענגות, ומציע סכמה בה הוא ממקם "קופסא שחורה" בין ההתענגות והסירוס. שחורה בגלל שאין דרך לנחש איך זה פועל. ההתענגות מופיעה בכניסה (3). וביציאה

יוצאים עם הסורס .

אם הסירוס ממחיש חסר – איך אם כן להבין את ההתענגות במסגרת הלוגיקה הזאת? ואז מילר עונה במלים הבאות: "עלינו להניח שההתענגות הראשונית הזאת, היא מושלמת, חיובית אפילו טבעית וכתוצאה מזה מיסתורית". הוא מוסיף שאפשר לסווג את ההתענגות הזאת כשלמות, התענגות שלאקאן קרא לו "אחד" כדי לסמן שהוא קודם לקשר עם האחר הגדול. מילר מראה שה-אדיפוס שפריד מתייחס אליו כה-"כיצד" של תפקוד הקופסא השחורה עובר טרנספורמציות שונות אצל לאקאן בגלל שבשבילו הסירוס משנה את מעמדו במידה ולא רק הוא מופרד מהאדיפוס אלא מכל מימד סמבולי:

מה שנמצא בתוך הקופסא השחורה זה טרום-מבני, מדובר בלה – לשון ללא חוק. בלי חוק. אם אנחנו מתייחסים לכך שהתפקיד האפקטיבי שלה הוא להשמיע קול שיגרום ל- הפסקת העוויתית של הזרימה הנשימתית, אז החיתוך הצמוד אליו מפריד את האוויר בתור אובייקט. חרדת סרוס לא אדיפאלית

האוויר בתור אובייקט, הוא איננו אובייקט של הביקוש של התביעה או של האיווי, אלא של המועקה. ושכזה מאפשר לנו להבין איך ההתענגות הראשונית, החיוני, המושלם ואפילו הטבעי הזה, מקבל את התערבותו לא של המלה כמסמן, אלא דרך הבעה שהתנסה בצורה אפקטיבית ע"י חלקים של הלה – לשון. היעילות של האובייקט אוויר בתור אובייקט של המועקה מאפשר להבטיח שמדובר בחרדת, סרוס לא אדיפאלית היות ומכונת ה-לה- לשון מקדים כל רישום

הנ"ל הוא תנאי הכרחי, כדי שבתוך רגש ענק כזה אפקט שלא מרמה המועקה תהפוך לסיבת" תהפוך את ההתענגות לסיבת האיווי " (4) וינסה את הזיקה לאחר החל מה " אחד". מבחינה זו, האוויר, כאובייקט בפסיכואנליזה, מאפשר לנו לשפוך קצת אור לתוך הקופסא השחורה של מילר.

עם פריד

ב—"פריקט לפסיכולוגיה עבור נירולוגים" מ-1895, פריד מגדיר אפקט לשאריות של החוויה הראשונית – הטרואומטית – של הכאב. הכאב נחשב כחוויה הקשורה לכישלון של הדיספוזיטיביים של המסך מול כמוניות של היפרטרופיה שמחוררים את אותו המסך. פריד טוען: "בזכות חווית הכאב, הדימוי – זיכרון של האובייקט העוין - שומרת על ההקלה המיוחסת דרך מפתח העצבונים, שבאמצעותו משתחרר אי הנחת לתוך הרגש". הרישום הוא זה שרושם את פעולת היסוד של המערכת הנפשית: נ ההדחקה הראשונית. לא מותירה עיכבת זיכרון בנפשי. מה שכן עושה הוא להתקין סימן חסר רפרזנטציה ואשר תנאי לכל הדחקה שתבוא לאחר מכן. מה שעוצר את הנשימה.

עבור לאקאן, האפקט הוא התוצא בגוף כתוצאה בהשפעת הלה-לשון מצד שני הדיבור, בהיותו מבנה, הוא מערכת התענגותית אמתית שמכניסה סדר או רישום מווסת מול ה-לה-לשון. במסגרת סדר זה, מיתרי הקול רוטטים מהנאה בזמן שמשרתים את האדון שקובע את המבנה... מההתענגות הראשונית הזאת נשאר עודף שלא ניתן לצמצם ומלווה כל הוצאת מילה. כל הוצאת מילה היא פעולה היא דחפית היות ויש בה הנאה בשינוי, בהפסקת הקצב הנשימתי שבהכרח מלווה את הדיבור. הקצב הנשימתי נמצא תמיד פנוי ועלול להיפגע כתוצאה מהסמלי והדמיוני. מה עוד הוא המתח – של ושל הקזינו, של השלכת כדור פנדל, של גילוי דו"ח היסטופטולוגי, של אינטואיציה באשר להתערבות קרובה של האנליטיקאי, או של הדו-שיח הרומנטי – אלא זעזוע שגורם לקוצר נשימה?

פנטזיות הכליאה, התרגשות מינית עם קוצר נשימה שנגרם בכונה, קלאוסטרופוביה, התפרקויות הפיהוק, פנטזמות החנק, האנחה, נשב וויטלי, האנקות, שאיפות ואספירציות של סמים מרעילים, מועקה שמלווה את קוצר הנשימה שגורם למועקה, " המועקה של קוצר הנשימה " בגמגום, חסר שיווי משקל ב-"עמוד האוויר" אצל הזמרים, הם כולם מצביעים על אירועים שמתרחשים בגוף. מפתיע לראות איך מתקבלות ביננו התרגילים של השירים המזרחיים שראות בקינטיקה הנשימתית את צירן התאורטי והמעשי.

הפרספקטיבה התאולוגית של ישו הפנאומטי מוכיחה בדרכה היא את היעילות של הטקס הליטורגי כאקט בפני עצמו (5).

האוויר, הנתפס במעמדו כאובייקט הוא עודף של הפעולה המטפורית שבאמצעותה הגוף מחליף את מקומו של האורגניזם ונרשם כאובייקט של מועקה, מה שגורם לכך שהדיבור, הבעת הקול, לא יבוא אלא מגוף שנוצר בליבדו.

הסיבה שמתבטאים עם הגוף היא בגלל שהאוויר לא חינם, המחיר שמשלמים הוא המועקה שקיימת בגוף הליבידיאלי, שהוא יכול להשתלב בצורה סימפטומטית עם הממשי, עם מה ששייך לסובייקט: הגוף שבאמצעותו הוא ומתענג ומענג את עצמו, ואשר בו מאורעות הגוף יכולות לא להיות עיני תמידי ומופרדת מהאורגניזם.

(1) לאקאן "שאלה פרלימינארית לכל טיפול אפשרי של הפסיכזה". כתבים 2. "מאה XXI" הוצאת לאור, בואנוס איירס, 1987, דף 531.

(2) "הפיכת הסובייקט ודיאלקטיקה של האיווי". כתבים 2, מאה XXI הוצאת לאור, בואנוס איירס, 1987, דף 797.

(3) "ג'ק אלן מילר" הפרטים הנשגבים". Paidos, בואנוס איירס, 2010, דף 186.

(4) "ג'ק אלן מילר" המועקה הלקאניאנית". Paidos, בואנוס איירס, 2007, דף 88.

(5) "אגמם גיורגיו", אופוס די- "הארכאולוגיה של המקצוע", בואנוס איירס, 2012, דף 67.

תרגום: סולי פלומנבאום
עריכה: אביגל צ'מרינסקי